

Mărturii

despre teatrul românesc

Dezvoltarea multilaterală a teatrului nostru în acest sfert de veac de revoluție socialistă — în cuprindere, în calitate, în bogăția repertoriului național și universal, în diversitatea creației originale contemporane, dramaturgice și scenice, ca și în diversitatea impresionantă a personalităților artistice care-l illustrează — a fost susținută și confirmată permanent de afluzul continuu al maselor de spectatori, de interesul lor viu, manifestat nu numai prin aplauze generoase ci și prin dialogul tot mai activ, mai exigent dintre creatorii de teatru și marele public.

Dar ca întotdeauna — iar astăzi, mai mult ca oricând — valoarea actului de cultură națională, autentic umanistă, este legitimată și prin intrarea sa temeinică în circuitul internațional al valorilor culturale și de aici — ca un aport original — în tezaurul creației universale. De la prima sa ieșire peste fruntariile țării, la Teatrul Națiunilor, în 1956, Naționalul nostru a produs în rindurile ambasadorilor teatrului lumii revelația ce avea apoi să fie reverberată, an de an, în felurite chipuri ale artei scenice, de alte și alte teatre de la noi, cu prilejul festivalurilor de la Veneția sau Belgrad, precum și în multele turnee ale trupelor noastre din aproape întregul registru al genului: de la teatrul profesionist cu îndelungă tradiție istorică, pînă la cel studențesc sau de amatori, de la marele teatru de dramă la teatrul pentru copii cu corolarul său unanim recunoscut ca unic în lume, teatrul de păpuși. Bucureștiul nostru a devenit astfel un punct de atracție pentru mari întîlniri și prestigioase dezbateri teatrale internaționale.

Acest sfert de veac este și epoca în care marele nostru clasic Caragiale, reprezentat tot mai des de trupe străine de renume, intră în panteonul marilor maeștri ai dramaturgiei clasice universale. Este epoca în care reprezentarea operelor contemporane ale multor dramaturgi români aduc respectul și admirația iubitorilor de teatru din multe țări ale lumii, unor nume cum sînt: Blaga, Baranga, Lovinescu, Mirodan, Oproiu și altele. Și orice retrospectivă, chiar, și sumară, a teatrului românesc din ultimul sfert de veac, impune atenției obiective de pretutindeni valorile sale originale care l-au propulsat atît de fericit în circuitul mondial al valorilor spirituale, elogios apreciate de personalități de cele mai diferite orientări estetice din lumea internațională a teatrului, de la cele ce fac onoarea juriilor unor prestigioase manifestări internaționale teatrale, pînă la creatorii și criticii de teatru din țări cu solide și exigente tradiții în creația scenică de pe principalele meridiane ale teatrului mondial.

Din noianul aprecierilor făcute de acești oameni de cultură, de-a lungul acestor 25 de ani, (imposibil de cuprins în spațiul unui articol) spicuim cîteva, negrupate în funcție de țări, preocupări, specialități sau cronologic, eliminînd orice criteriu de ordine sau prioritate. Ele vor fi, totuși, sperăm, în măsură să ofere cititorului posibilitatea de a avea o idee globală, convingătoare, despre sensurile și nivelurile aprecierii de care se bucură în lume teatrul românesc de astăzi, expresie a spiritualității noastre socialiste.

ANDRÉ PAUL ANTOINE, critic dramatic
— Franța :

„Este o mare plăcere să poți semnala o trupă de mîna întîii, probabil una din cele mai bune din Europa, una din cele mai complete la ora actuală : aceea a Teatrului Național din București. Ea ne-a oferit, una după alta două lovituri : *Scrisoarea pierdută* a celebrului dramaturg Ion Luca Caragiale și *Ultima oră* a lui Mihail Sebastian, două seri cu totul remarcabile, ce ne-au evocat timpul fericit cînd la Paris se juca comedie, ca ni-căieri în lume“.

BEN LEVY, dramaturg și regizor — Anglia :

„După o singură vizită în România și după ce am asistat doar la două spectacole ale Teatrului Național „I. L. Caragiale“, mă încumet să mă număr printre admiratorii cei mai însuflețiți ai teatrului românesc. Nivelul său mi s-a părut, fără tăgadă, mai înalt decît l-am văzut în multe alte țări. ...România are acum un teatru cu care s-ar putea mîndri orice țară“.

IURII ZAVADSKI, artist al poporului al U.R.S.S. :

„...Regret că n-am reușit să văd mai mult decât un spectacol cu studenții Institutului de Teatru din București. Dar *Noaptea furtunoasă* realizată de ei mi-a dovedit o dată în plus finețea cu care vechea mea cunoștință, regizorul Moni Gheleter a știut să îndrume o echipă de tineri spre culmile succesului. Față de generațiile mai vechi, am văzut în patria dumneavoastră înălțându-se o pleiadă de tineri actori, a căror măiestrie artistică face încă o dată cinste teatrului românesc. ...Aveți un public care știe să asculte, să aplaude, un public generos, în același timp și exigent“.

★

HERMAN CLOSSON — Belgia :

„În România, teatrul este obiectul unui adevărat cult. Stadiul său de dezvoltare este foarte înaintat și se bucură de condiții de-a dreptul de vis. Actorii dovedesc un joc expresiv și posedă o mimică mai interesantă și mai variată decât aceea a actorilor noștri. O cercetare atentă a psihologiei personajelor, confruntarea lor cu realitatea, respectul față de comportarea omului, iată atâtea lucruri de care regia spectacolului trebuie să țină seamă și pe care actorii le studiază cu pasiune.

Tot ceea ce statul face pentru teatru, se poate spune că teatrul îi înapoiază însuși. Adesea m-am gândit, în timpul șederii mele în România, nu fără amărăciune, la condițiile pe care le are la noi teatrul...“

★

ORLIN VASILIEV, dramaturg — R. P. Bulgaria :

„Ori de câte ori am prilejul, îmi exprim, cu condeiul sau cuvîntul, adevărul meu respect, admirația și dragostea pentru măestrile scenei românești“.

★

MIROSLAV BELOVICI, regizor la Teatrul Dramatic din Belgrad :

„În materie de spectacol shakespearean, *Troilus și Cressida* poate fi comparat cu *Lear* a lui Brook. Pentru mine e începutul real și totodată momentul de culme al Festivalului din Belgrad“.

ANDRÉ BARSACQUE, dramaturg, regizor și scenograf — Franța.

(despre *Coana Chirița*, pe scena Teatrului Național în interpretarea Teatrului Național din București) :

„...E fermecător. Ceea ce s-a realizat constituie un fapt de artă cu totul deosebit... Un ansamblu perfect omogen, excelent îndrumat de Horea Popescu, a știut să retransmită și naivitatea și hazul și poezia acestei comedii din zorii literaturii românești“.

★

MILETIN MISIC, cronicar al ziarului *Bozba* :

„Turneul Teatrului „Nottara“ din București a prilejuit publicului belgrădean descoperirea unei personalități actoricești de o forță și bogăție excepțională... Această personalitate este George Constantin“. (În încheiere Misic laudă) : „regia cultă“ a Soranei Coroamă adăugînd că „publicul va păstra teatrului „Nottara“ o vie recunoștință pentru faptul de a-i fi prezentat această operă dramatică nobilă și deosebit de valoroasă“ care este Petru Rares.

★

PIERRE BRASSEUR :

„Vorbesc în cunoștință de cauză — cel puțin așa cred — căci am jucat de două ori în *Lear*. Acest spectacol realizat de Radu Penciulescu este extraordinar. În Franța nu s-a făcut niciodată un Shakespeare de o asemenea valoare...“.

★

BOLES LAV BARLOC, director general al complexului de scene „Schiller Theater“ din *Berlinul occidental* :

„Viața culturală a Bucureștiului, cu splendidele muzee și o amplă activitate teatrală, m-a impresionat în mod deosebit. Cîtă bogăție de talente la regizori, actori, scenariști ; cîtă vitalitate în joc ; ce atitudine deschisă față de repertoriul întregii lumi“.

★

NATHAN COHEN, critic de teatru și cronicar al ziarului canadian „*The Toronto Daily Star*“ :

„Am admirat reprezentarea piesei *Richard II* la Teatrul Mic. (...) Spectacolul se caracterizează prin spiritul modern, mișcarea alertă și fidelitatea față de concepția și etica shakespeareană...“.

HENRI POPKIN , critic dramatic — S.U.A.,
prof. la Universitatea din New York :

„Interesul pe care mi-l suscită teatrul românesc nu este de dată recentă. „Revelația” s-a produs cu mulți ani în urmă, la Teatrul Națiunii, când mi-a fost dat să văd un excelent spectacol cu *Troilus și Cressida*, pus în scenă de David Esrig. Ulterior, am căutat să cunosc mai îndeaproape acest teatru și am descoperit că spectacolul lui Esrig nu era o floare rară, dimpotrivă, că mișcarea teatrală românească se bucură de existența unui mănunchi întreg de personalități regizorale și actricești cu totul remarcabile. Spectacole ca *Leonce și Lena*, *Umbra, D-ale carnavalului* sau *Nepotul lui Rameau*, constituie tot atâtea mărturii grăitoare pentru prestigiosul nivel artistic atins de teatrul românesc. Este nu numai părerea mea. Cu prilejul Reuniunii Internaționale I.T.I., care s-a ținut la București în anul 1969, am discutat cu colegi veniți din toate colțurile lumii, iar opiniile noastre, referitoare la calitatea și valoarea spectacolelor pe care le vizionăm, au coincis în mare majoritate“...

★

ARNALDO FRATELLI, critic de teatru —
Italia :

„Ceea ce am văzut și învățat în România în materie de teatru, spectacole și administra-

ție teatrală, a trezit în mine admirație impletită cu invidia pe care o simte sâracul în casa bogatului“.

★

DENIS BABLET — Franța :

„În privința spectacolelor, voi mărturisi foarte deschis că din ceea ce am văzut m-a interesat în mod deosebit *Capul de rățoi* și *D-ale carnavalului*. Am fost impresionat de calitatea muncii regizorilor (...) După cum am fost foarte sensibil și la o anume calitate a actorilor comici români, văzuți în spectacolele amintite, cu caracter foarte particular de joc, pe care voi încerca să-l definesc un fel de joc „natural” cu ceva din commedia dell'arte, imbinat cu un joc „la rece”, care permite actorului să se distanțeze de rol...

De asemenea, m-au frapat preocupările scenografice, atât în realizările văzute, cât și în schițele și studiile de care am putut lua cunoștință. Găesc foarte bune decorurile la spectacolele *D-ale carnavalului*, *Capul de rățoi*, *Opera de trei parale*...

Ce mi s-a părut în mod izbitor interesant în vizita mea în România este faptul că tinerii regizori ocupă un loc considerabil în viața teatrală românească actuală“.

La 25 de ani din vîrsta noii sale tinereți, teatrul românesc se bucură de o bună reputație internațională, spectacolele sale fiind adeseori apreciate de public și de specialiști ca autentice evenimente artistice, marcate mai ales, în latura lor spectacologică și interpretativă.

Alături și împreună cu realizările lui scenice, teatrul românesc dispune astăzi și pe planul dramaturgiei originale de toate premisele pentru realizarea superioarei ambiții de a crește substanțial în respectul și dragostea iubitorilor de teatru de aici și de pretutindeni, printr-o mai viguroasă, mai diversă și mai artistică reflectare a vieții contemporane a poporului român, atât de bogată în experiențe și deveniri umane, vrednice a intra exemplar în tezaurul dramaturgiei universale.

Grupaj realizat de
IRINA TOMA-CONSTANTINESCU